

Список використаних джерел

1. Краус Н. М. Становлення інноваційної економіки в умовах інституціональних змін : монографія / Краус Н. М. – Київ : Центр учбової л-ри, 2015. – 596 с.
2. Латова Н. В. Человеческий потенциал россиян и перспективы модернизации страны / Н. В. Латова // Journal of Institutional Studies = Журнал институциональных исследований. – 2012. – Т. 4, № 1. – С. 65–67.
3. Sustainability and Equity: A Better Future for All [Electronic resource] : Human Development Report 2011 / Published for the United Nations Development Programme (UNDP). – New York : 1 UN Plaza, 2011. – 185 p. – : Mode of access: http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/271/hdr_2011_en_complete.pdf. – Title from display. – Date of treatment: 1.10.2014.
4. Sustaining Human Progress: Reducing Vulnerabilities and Building Resilience : Human Development Report 2014 / Published for the United Nations Development Programme (UNDP). – New York : 1 UN Plaza, 2014. – 239 p.
5. Викторова Е. В. Высшее образование и человеческий капитал в инновационной экономике / Е. В. Викторова // Инновации. – 2011. – № 6 (152). – С. 100–107.
6. Социальные ориентиры инновационного процесса: человеческий фактор / Е. А. Горин, А. А. Красиков, Е. В. Романовская, В. Л. Расковалов // Инновации. – 2013. – № 3 (173). – С. 39–45.

Кузьменко Л.Г.

Національний університет «Києво-Могилянська академія»,
к.е.н., засл. економіст України, доцент кафедри економічної теорії,
Центр комплексних досліджень з питань антимонопольної політики
Антимонопольного комітету України, старший науковий співробітник

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ФАРМАЦЕВТИЧНОГО РИНКУ

Інноваційний розвиток фармацевтичного ринку є важливою передумовою формування ефективної системи національної безпеки держави і відіграє важливу роль як для гарантування відповідного рівня соціальної безпеки, в тому числі медичного обслуговування населення, так і для розвитку підприємництва, забезпечення конкурентоспроможності країни, стабільності внутрішнього ринку. Сучасна фармацевтична галузь характеризується швидким зростанням промислового виробництва, широким асортиментом лікарських засобів на ринку, високим рівнем насиченості фармацевтичного ринку.

Ринок лікарських засобів є складним елементом у структурі економіки країн, що поєднує ринкові механізми між споживачами, посередниками, виробниками лікарських засобів та органами охорони здоров'я з виконанням соціальної функції у сфері забезпечення населення лікарськими засобами, реалізуючи право кожного громадянина на одержання медичної допомоги. Фармацевтичний ринок має величезне значення для підвищення рівня добробуту сучасного суспільства. Ефективність цієї ланки медичного забезпечення визначає успішність функціонування системи в цілому.

Відповідно до статистичних даних, громадяни України щороку витрачають за різними джерелами від 32 до 50 млрд гривень на ліки, що становить 90% усіх витрат на лікарські засоби в країні. Держава ж бере на себе лише 10%, або 4 млрд грн. цих витрат. В останні роки в Україні спостерігається тенденція до зниження рівня споживання ЛЗ у натуральному вигляді, проте у грошовому виразі цей рівень підвищився майже втричі – з \$27 до \$80 на душу населення а у 2015 році – ще більше [1]. При цьому експерти говорять про ситуацію, коли більша частина громадян просто не можуть лікуватися через брак коштів, а якщо лікуються, то це призводить до їх зубожіння. Тому зазначена тема є своєчасною, кричущою і актуальною.

Особливістю фармакологічних ринків є низька цінова еластичність попиту на життєво необхідні лікарські засоби з боку населення, а також те, що формування попиту на лікарські препарати здійснюють не лише їх кінцеві споживачі, а й лікарі та фармацевти. Значний вплив на структуру ринку має також компенсація ціни певних лікарських препаратів з боку держави та централізовані публічні закупівлі лікарських засобів. Належне гарантування постачання населенню лікарських засобів залежить сьогодні від багатьох факторів, зокрема, від можливості розробки та виробництва інноваційних груп лікарських засобів чи їх імпорту, до підвищення ефективності та доступності ліків.

Особливістю нинішнього фармацевтичного ринку є наявність як інноваційних, так і відтворених препаратів тобто оригінальних (брендових) і генеричних. Створення інноваційного препарату є досить тривалим і дорогим процесом. У більшості випадків на розробку нового лікарського засобу від стадії дослідження нової молекули до стадії реєстрації витрачається 10 – 15 років, а ціна створення такого лікарського препарату обходиться фармацевтичній компанії приблизно в 1,3 млрд дол. США. Тривалий шлях від моменту створення нової молекули і до впровадження препарату на фармацевтичний ринок можуть здолати тільки конкурентоздатні інноваційні препарати.

Для України особливо актуальною проблемою є розробка алгоритму оцінки можливості заміни оригінального препарату на генерик при лікуванні пацієнтів. У зв'язку з цим оцінка їхньої якості та ефективності стає ключовою проблемою для оптимізації фармакотерапії. Актуальність питань розвитку конкуренції на даних ринках, насамперед, пов'язана з динамічним розвитком фармацевтичних ринків та їх безпосереднім впливом на життя і здоров'я населення країн.

Зовсім недавно дані ринки в багатьох країнах вважалися конкурентними, так як здавалося, що на них здійснюють свою діяльність велика кількість учасників. Однак зростаючі обсяги фармацевтичних ринків, високі темпи підвищення цін на ліки, дефіцит окремих товарів, необхідність ефективного витрачання бюджетних коштів та соціальна значимість ринків лікарських засобів для держави і суспільства в цілому змусили антимонопольні органи більш ретельно проводити дослідження і змінити погляди на стан ринків. Адже від ступеня розвитку конкуренції на фармацевтичних ринках безпосередньо залежить асортиментна і цінова доступність медичної допомоги населенню.

Найбільш типовими проблемами у сфері допуску лікарських засобів на ринок залишаються проблеми, пов'язані з реєстрацією лікарських засобів, ліцензуванням фармацевтичної діяльності і забезпеченням рівних вимог до якості ліків, що знаходяться в обігу.

Важливою проблемою сьогодення є створення конкурентних умов на фармацевтичних ринках шляхом зняття бар'єрів входу на ринок реалізації лікарських засобів, вирішення питання взаємозамінності лікарських засобів на усіх етапах їх обігу, вдосконалення порядку формування цін на лікарські препарати, забезпечення відкритості, прозорості та недискримінаційності учасників ринку. При цьому стратегія розвитку вітчизняної фармацевтичної промисловості має ґрунтуватися на пріоритеті інноваційної моделі розвитку галузі; пріоритеті якості, ефективності та безпечності лікарських засобів.

Від вирішення цих питань залежатиме рівень цін на лікарські препарати і їх доступність населенню. Дослідження ринків лікарських засобів та прийняття виважених рішень, вимагає ретельного вивчення досвіду регулювання відповідних ринків, зокрема, в межах ЄС, що буде сприяти розробці інноваційних підходів для вирішення проблем у фармацевтичній галузі України.

При формуванні в Україні ефективної державної політики у сфері обігу лікарських засобів та фармацевтичної діяльності важливо не тільки враховувати національні особливості, стан розвитку економіки, розробку нових технологій, які слугують основою фармації, пріоритети у соціальній сфері, але й використовувати позитивний досвід інших країн

Стратегічними завданнями фармацевтичної галузі є забезпечення населення якісними та доступними за ціною лікарськими засобами і виробами медичного призначення. Ці завдання можуть бути розв'язані шляхом інноваційного розвитку фармацевтичних підприємств, інтенсифікації науково-дослідних робіт, що дозволить ефективно протидіяти конкурентному середовищу і поступово розширювати частку українського ринку фармацевтичних препаратів, що належить вітчизняним виробникам.

Список літератури

1. Андрощук Г.О. Визнання «вічнозеленого» патенту недійсним: досвід Індії для України. [Електронний ресурс] / Андрощук Г.О. // Юридична Газета — 16 січня 2015. — Режим доступу до док.: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/zahist-intelektualnoyi-vlasnosti-avtorske-pravo/viznannya-vichnozelenogo-patentu-nediysnim-dosvid-indiyi-dlya-ukrayini.html>. — Назва з екрану.

Кузьменко В.П.

Національний університет «Києво-Могилянська Академія»,
к.е.н., доц., доцент кафедри економічної теорії, голов. наук.
співробітник НДЕІ Мінекономрозвитку та торгівлі України

РЕГІОНАЛЬНА ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА В КОНТЕКСТІ СВІТОВОЇ КРИЗИ

Ще наприкінці XIX століття, в 1894 р. видатним українським економістом Михайлом Туган-Барановським [1] вперше у світі було створено теорію періодичності промислових криз, на основі аналізу динаміки ділових циклів після Промислової революції в Англії, що була тоді лідером розвитку світової економіки. Ним, по суті, вже тоді були розкриті перші напрями шляхів і механізмів подолання системної кризи за рахунок ефективної соціально-економічної та інвестиційно-інноваційної політик.

Теорія криз Туган-Барановського пояснює, чому існують окремі періоди, протягом яких спочатку нагромаджуються величезні маси позичкового капіталу, що не знаходять собі застосування, а потім відбувається шалене їх інвестування на інноваційній основі. Це багато в чому призвело до виникнення інноваційної концепції прискореного розвитку Шумпетера, що завершив формування цілісної інноваційної теорії економічного розвитку.

В сучасному розумінні поняття «інновація» було введено в науковий обіг вперше в 1911 р. у Чернівцях, що належали Австро-Угорській імперії, саме Йозефом Шумпетером [2] – видатним вченим XX століття, представником австрійської економічної школи, що у 30-ті роки емігрував до США, де помер у 1950 р. З інновацією він пов'язував виникнення нових комбінацій ресурсів і ринків, нових способів управління й організації виробництва, що разом є чинниками НТП та виводять країни на принципово новий рівень розвитку.

Безпосередній учень Туган-Барановського - видатний російський економіст Микола Кондратьєв [3] вже у 1922 р. на основі аналізу соціально-економічної динаміки розвитку чотирьох найрозвинутіших країн світу майже за півтора століття відкрив три «довгі хвилі» - К-хвилі світової економіки тривалістю близько 60 років кожна і вказав у прогнозі, зробленому на їх основі, на закінчення третьої К-хвилі кризовими 30-ми роками XX ст. та можливе завершення світової кризи на початку - середині 40-х років великою війною. Це й відбулось у світовій економіці в часи Великої депресії і навіть політиці, враховуючи другу емпіричну правильність кондратьєвської теорії, котра стверджувала підвищення частоти соціальних катаклізмів і війн на підйомі чергової К-хвилі, з чого, власне, і випливала велика ймовірність нової світової війни на початку наступної четвертої К-хвилі. Після закінчення другої світової війни розпочався економічний бум світової економіки тривалістю якраз у підвищувальну складову четвертої К-хвилі з періодом 1946-1975 рр., що було названо